

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 22.12.2006
COM(2006) 863 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Sadarbība nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanā laikposmā no
2007. gada**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Sadarbība nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanā laikposmā no 2007. gada

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. IEVADS

Kopienas pasākumi, kurus tā kopš 1978. gada veikusi nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanā, ir ļāvuši pakāpeniski izveidot struktūru sadarbībai starp dalībvalstīm un Komisiju.

Pamatojoties uz gūto pieredzi, 2000. gadā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 2850/2000/EK¹ izveidoja Kopienas sadarbības sistēmu nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas jomā. Tas ļāva vienkāršot jau pieņemtos pasākumus un vienlaikus palielināt to savstarpējo saskanību, minētos pasākumus iestrādājot vienotā sadarbības sistēmā, kas aptver laika posmu no 2000. gada 1. janvāra līdz 2006. gada 31. decembrim.

Reaģēšanai uz jūras piesārņošanu un sagatavotībai šādiem gadījumiem ir trīs aspekti: sagatavotības pasākumu paredzēšana, Kopienas mēroga sistēmas izveide, lai atvieglotu informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm, un reaģēšanas pasākumu uzlabošana, izmantojot Kopienas civilās aizsardzības mehānismu².

Kopienas sadarbības sistēma jau kopš tās izveidošanas darbojas kā unikāls forums informācijas apmaiņai par labāko praksi dalībvalstīs, un tā ir ievērojami palielinājusi lēmumu pieņēmēju un izpildītāju sagatavotību cīņai pret nejaūšu vai apzinātu jūras piesārņošanu dalībvalstīs.

Patlaban Kopienas sadarbības sistēmā aktīvi iesaistījušās 20 dalībvalstis, kurām ir jūras robeža, kā arī Norvēģija un Islande.

Kopš 2001. gada Kopienas mērogā ir notikušas dažas izmaiņas attiecībā uz jūras piesārņošanas novēršanu, sagatavotību jūras piesārņošanas gadījumiem un reaģēšanu uz tiem, konkrēti, izveidota Eiropas Jūras drošības aģentūra (*EMSA*)³.

Šajā paziņojumā raksturots pašreizējais stāvoklis attiecībā uz Kopienas rīcību, kas ir saistīta ar sagatavotību jūras piesārņošanas gadījumiem un reaģēšanu uz tiem, un parādīts, kādā veidā

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 20. decembra Lēmums Nr. 2850/2000/EK, ar ko izveido Kopienas sadarbības sistēmu nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas jomā.

² Padomes Lēmums 2001/792/EK, *Euratom*, ar ko izveido Kopienas mehānismu pastiprinātas sadarbības veicināšanai civilās aizsardzības intervenču jomā.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu.

tiks nodrošināta šīs rīcības turpināmība un attīstība no 2007. gada, kad iepriekš minētā Kopienas sadarbības sistēma savu darbību beigs.

2. STĀVOKLIS ATTIECĪBĀ UZ KOPIENAS RĪCĪBU, KAS SAISTĪTA AR REAĢĒŠANU UZ JŪRAS PIESĀRŅOŠANAS GADĪJUMIEM

2.1. Kopienas sadarbības sistēma nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanai

Kopienas sadarbības sistēma, kuru nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas jomā izveidoja 2000. gada decembrī, lielā mērā ir balstīta uz līdzšinējo pieredzi, kas Kopienā uzkrāta kopš 1978. gada.

Kopienas sistēmas pamatā ir Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 175. pants, un tās mērķis ir atbalstīt un papildināt dalībvalstu pasākumus jūras vides, piekrastes un cilvēka veselības aizsardzībai pret risku, ko rada nejauša vai apzināta jūras piesārņošana, izņemot pastāvīgās piesārņojuma plūsmas no sauszemes avotiem. Sistēma aptver gan nejaušu, gan apzinātu jūras piesārņošanu neatkarīgi no tā, vai piesārņojuma avots ir kuģi, atklātā jūrā izvietotas platformas, piekrastes zona vai upju grīvas, un attiecas arī uz kaitīgu vielu ieplūdi jūras vidē, tostarp uz nogremdētu avotu, piemēram, munīcijas, radītajām ieplūdēm.

Konkrēti Kopienas sadarbības sistēma izveidota, lai nostiprinātu un uzlabotu dalībvalstu intervences spēju gadījumos, kad jūrā netīši iepludināta nafta vai citas kaitīgas vielas vai kad šāda ieplūde šķiet nenovēršama. Turklāt šī sistēma dod ieguldījumu riska novēršanā un palīdz uzlabot nosacījumus efektīvai dalībvalstu savstarpējai palīdzībai. Visbeidzot, tā izveidota ar nodomu veicināt dalībvalstu sadarbību, lai nodarīto kaitējumu atlīdzinātu saskaņā ar principu „piesārņotājs maksā”.

Sadarbības sistēmu īsteno ar tāda ikgadēja rīcības plāna starpniecību, kura pamatā ir ik gadu kopīgi ar dalībvalstīm noteiktas prioritātes. Rīcības plānā var būt paredzēti tādi pasākumi kā kursi un semināri, ekspertu apmaiņa, atbildīgo dienestu mācības, izmēģinājuma projekti, kuru mērķis ir uzlabot intervences un attīrīšanas paņēmienus un metodes. Ir tikuši organizēti arī pasākumi negadījuma ietekmes uz vidi novērtēšanai un pieredzes apkopošanai pēc intervences pasākumiem. Šiem pasākumiem atvēlētais budžets 2000.–2006. gadam sākotnēji bija 7 miljoni EUR.

Atzīstot Kopienas sistēmas nozīmību, Parlaments 2003. gadā koriģēja pamatsummas, lai ņemtu vērā ES paplašināšanos. Budžetu minētajam laikposmam palielināja līdz 12,6 miljoniem EUR.

Kopienas sadarbības sistēma turklāt paredz Kopienas informācijas sistēmas (CIS) izveidi Komisijas tīmekļa vietnē, lai dalībvalstis tajā apmainītos ar datiem par intervences spēju un pasākumiem, kas veikti nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas gadījumā. Kopienas informācijas sistēmu veido visām valstīm kopīga mājas lapa un katrai dalībvalstij atsevišķa mājas lapa, kurā norāda informāciju par valsts rīcībā esošajiem intervences līdzekļiem.

Komisijai palīdz pārvaldības komiteja (Jūras piesārņojuma pārvaldības komiteja jeb *MCMP*), kurā darbojas dalībvalstu valdību norīkoti eksperti (vides, transporta un krasta apsardzes jomā). Papildus balsošanai par gada prioritātēm pārvaldības komiteja darbojas kā unikāls Eiropas mēroga forums dalībvalstu apmaiņai ar labāko praksi.

Pastāv virkne reģionālu vienošanos par jūras ūdeņiem Eiropā (Barselonas konvencija, Bonnas vienošanās, Helsinku konvencija), kurās Komisijai ir vadoša loma, ņemot vērā tās aktīvo līdzdalību grupās, kas izveidotas reaģēšanai uz jūras piesārņošanu. Tomēr pārvaldības komiteja ir vienīgais Kopienas mēroga instruments, kurā pārstāvēti eksperti no visām reģionālajām zonām.

2.2. Reaģēšana uz nejaušu jūras piesārņošanu

Ja noticis negadījums, kura apmērs ir tāds, ka atsevišķas valsts intervences spēja izrādās nepietiekama, nelaimes skartā valsts kopš 2001. gada var izmantot civilās aizsardzības mehānismu un Uzraudzības un informācijas centra (*MIC*) palīdzību.

Civilās aizsardzības mehānismu 2001. gadā izveidoja, lai avārijas gadījumā pēc pieprasījuma sniegtu palīdzību un lai dotu ieguldījumu to intervences pasākumu koordinācijas uzlabošanā, kurus kā palīdzību sniedz dalībvalstis un Kopiena.

Kamēr vairākas reģionālas vienošanās par nejaušu jūras piesārņošanu veicina dalībvalstu savstarpēju palīdzību un sadarbību šajā jomā, civilās aizsardzības mehānisms ir Kopienas mēroga pamatinstruments, kas atvieglo dalībvalstu piedāvātās palīdzības mobilizēšanu jūras piesārņošanas gadījumā.

Piemēram, pēc tankkuģa *Prestige* avārijas *MIC* tūlīt reaģēja uz palīdzības prasījumu no Spānijas iestādēm, atvieglojot specializētu kuģu, peldošo barjeru un uzraudzības lidmašīnu nosūtīšanu uz notikuma vietu. Komisija turklāt operatīvi nosūtīja uz Galīciju grupu ar novērotājiem. Bez tam tā palīdzēja nodrošināt koordināciju nelaimes skarto valstu (Spānija, Portugāle un Francija) starpā, lai katrai no šīm valstīm būtu pieejami vajadzīgie resursi. Visbeidzot, tā izplatīja katastrofas vietas satelītattēlus, kurus bija analizējis Komisijas Kopīgais pētniecības centrs.

2006. gada vasarā *MIC* operatīvi atsaucās uz palīdzības prasījumu no Libānas iestādēm saistībā ar Libānu apdraudošu piesārņojumu. Saspīlētajai situācijai ieilgstot, *MIC* iesaistīja ekspertu grupu, lai izvērtētu vajadzības uz vietas un sniegtu vietējām iestādēm zinātnisko un tehnisko atbalstu. Ar *MIC* starpniecību Libānai piegādāja specializētu aprīkojumu pavisam no piecām dalībvalstīm. Turklāt *MIC* izplatīja dalībvalstīm satelītattēlu analīzes rezultātus. *MCMP* izveidotā neformālā dalībvalstu sadarbības struktūra atviegloja kopīgu rīcību, valstīm no dažādiem reģioniem kopīgi nosūtot aprīkojumu trešai valstij.

2.3. Eiropas Jūras drošības aģentūras (*EMSA*) funkcijas

Lai Komisijai un dalībvalstīm palīdzētu īstenot Kopienas tiesību aktus kuģu radīta piesārņojuma novēršanas un kuģošanas drošības jomā, 2002. gadā izveidoja Eiropas Jūras drošības aģentūru (*EMSA*)⁴.

Aģentūras pilnvaras 2004. gadā paplašināja ar Regulu (EK) Nr. 724/2004, uzliekot aģentūrai īpašus pienākumus cīņā pret kuģu radītu piesārņojumu Kopienā.

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 27. jūnija Regula (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu.

Saskaņā ar minēto regulu⁵ aģentūrai jānodrošina dalībvalstīm un Komisijai tehniskā un zinātniskā palīdzība saistībā ar nejausu vai apzinātu piesārņošanu no kuģiem un pēc pieprasījuma jāsniedz dalībvalstu reaģēšanas mehānismus papildinoša palīdzība. Aģentūras rīcībai jāpapildina Kopienas sadarbības sistēma nejausas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanai, kā arī Kopienas mehānisms.

Lai izveidotu kopēju struktūru aģentūras darbībai naftas izraisītā piesārņojuma novēršanā un cīņā pret šādu piesārņojumu, aģentūra 2004. gada oktobrī pieņēma rīcības plānu sagatavotībai un reaģēšanai uz naftas izraisītā piesārņojuma gadījumiem (turpmāk — „rīcības plāns”)⁶, kā paredzēts minētajā regulā.

Kopš 2006. gada marta nelaimes skartās dalībvalstis var vērsties aģentūrā, lai nofraktētu piesārņojuma novēršanas kuģus, šādi papildinot pašu veiktos pasākumus cīņai pret piesārņojumu. Šos kuģus identificēja pēc uzaicinājuma iesniegt piedāvājumus, un tie tiks izvietoti četrās zonās, kas aptver Eiropas jūru ūdeņus. Aģentūras nofraktētie kuģi pēc dalībvalstu pieprasījuma būs tām pieejami ar Kopienas civilās aizsardzības mehānisma stiprinātību.

To aģentūras darbinieku skaits, kas nodarbojas ar jautājumiem par reaģēšanu uz jūras piesārņošanu, 2005. gadā tika ievērojami palielināts, un patlaban tas ir gandrīz 20.

3. KOPIENAS SISTĒMA SADARBĪBAI SAGATAVOTĪBAS JOMĀ: VEIKTO PASĀKUMU NOVĒRTĒJUMS

3.1. Kopienas sistēma ir ļāvusi veikt pasākumus ar vērā ņemamu ietekmi

Kopš 2000. gada notikuši vairāk nekā 40 konkrēti pasākumi, pārsvarā darba semināri, izmēģinājuma projekti un mācību kursi. Eiropas dimensija tika atbalstīta tādā veidā, ka lielāku atbalstu saņēma tie projekti, kuru dalībnieki pārstāvēja vismaz divas dalībvalstis.

Pasākumu tematika bija daudzveidīga: pētījumi par videi nodarīto kaitējumu, domu apmaiņa par vietējo iestāžu lomu sagatavotības un reaģēšanas pasākumos, ko veic saistībā ar jūras piesārņošanu, vai naftas radītā piesārņojuma savākšanas pasākumos, naftas atkritumu apstrāde un brīvprātīgo palīgu loma liela mēroga avārijās.

Citi pamatpasākumi bija vērsti uz konkrētākiem Kopienas sadarbības sistēmas mērķiem.

Viens projekts bija veltīts jūrā nogremdētajai munīcijai un tās neitralizēšanas metodēm. Projekta secinājumi, kā arī pētījumi, kas veikti, ievērojot atsevišķas reģionālas vienošanās (konkrēti *HELCOM*), ir ļāvuši ievērojami pavirzīties uz priekšu šā jautājuma izpētē.

Saistībā ar reaģēšanu uz apzinātu piesārņošanu veikti vairāki pasākumi par nelikumīgām izplūdēm no ekspluatācijā esošiem kuģiem, un tas ir sekmējis pieredzes apmaiņu starp dalībvalstīm. Turklāt Komisijas paspārnē nodibināta ekspertu grupa jautājumos par naftas piesārņojuma satelītnovērošanu jūrā (*EGEMP*).

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Regula (EK) Nr. 724/2004, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1406/2002 par Eiropas Jūras drošības aģentūras izveidošanu.

⁶ Rīcības plānu pieņēma aģentūras valdes 9. sanāksmē Lisabonā 2004. gada 21. un 22. oktobrī. Tīmekļa vietne: <http://www.emsa.eu.int>

Pieredzes apmaiņa, kas dod galveno pievienoto vērtību Kopienas rīcībai sagatavotības jomā, Kopienas mērogā ir īstenota ar vairākiem nozīmīgiem pasākumiem. Konkrēti, 2002. gadā dalībvalstis sāka īstenot ekspertu apmaiņas programmu (*EUMAREX*), lai veicinātu zināšanu apguvi un pieredzes apmaiņu. Kopš 2004. gada sākuma gandrīz 20 valstis ir uzņēmušas kopā 111 programmas dalībniekus no 15 valstīm.

Visbeidzot, Kopienas informācijas sistēma (*CIS*), kas izvietota Komisijas tīmekļa vietnē, 2000.–2006. gadā tika pastāvīgi atjaunināta, jo īpaši ņemot vērā ES paplašināšanos. Dalībvalstis ir daudzkārt atzinušas *CIS* par unikālu instrumentu, kas iemieto Kopienas sadarbības būtību jūras piesārņošanas novēršanas jomā.

Programmas starpposma novērtējumā, kuru veica 2004. gada martā, kā arī civilās aizsardzības programmu kopējā novērtējumā, kuru veica 2005. gada jūlijā, norādīts, ka sagatavotības pasākumi ir devuši tādus iepriecinošus rezultātus valsts, reģionālā un vietējā mērogā kā labāka sabiedrības informēšana un informētības palielināšanās par sagatavotības lielo nozīmi. Minētie pasākumi turklāt ir palīdzējuši mazināt riskus. Visbeidzot, ieguldījumi apmācībā, pieredzes apmaiņā un sagatavotībā šajos pēdējos gados ir palīdzējuši iedibināt „kopēju kultūru” nejaušas jūras piesārņošanas novēršanā.

3.2. Kopienas sistēmas satvarā ir sagatavoti jauni juridiskie instrumenti

Dažos gadījumos kopš Kopienas sadarbības sistēmas pieņemšanas tās sākotnējos mērķus ir nomainījuši konkrēti juridiski instrumenti.

Sadarbības sistēma paredz veicināt dalībvalstu sadarbību, lai nodarīto kaitējumu atlīdzinātu saskaņā ar principu „piesārņotājs maksā”. Tika organizēti darba semināri un īstenoti izmēģinājuma projekti, jo sevišķi pēc tankkuģa *Prestige* avārijas. Vienlaikus tika sagatavoti tiesību akti par videi nodarīto kaitējumu, un Eiropas Parlaments un Padome 2004. gada 21. aprīlī pieņēma Direktīvu 2004/35/EK par atbildību vides jomā attiecībā uz videi nodarīta kaitējuma novēršanu un atlīdzināšanu. Lai gan šī direktīva tikai daļēji attiecas uz nejaūšu jūras piesārņošanu, tomēr tā ir pirmais solis ceļā uz kopēju sistēmu, ar ko paredz konkrētu atbildību, lai novērstu tādu kaitējumu videi, kuru nodara minētā veida avārijas.

Kopienas sistēmas sākotnējie mērķi paredzēja stiprināt dalībvalstu sadarbību jautājumos par apzinātu piesārņošanu un nelikumīgām izplūdēm no ekspluatācijā esošiem kuģiem. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/35/EK par kuģu radīto piesārņojumu un par sankciju ieviešanu par pārkāpumiem, kas pievienota Padomes Pamatlēmumam 2005/667/TI par krimināltiesiskā pamata stiprināšanu, lai īstenotu tiesību aktus attiecībā uz kuģu radītu piesārņojumu, nu nodrošina juridisko pamatu minētajām darbībām.

Konkrēti ar minēto pamatlēmumu dalībvalstīm prasa izraudzīties kontaktpunktus un paredz informēšanas pienākumu tāda piesārņojuma gadījumā, kura ietekme var skart citas dalībvalstis. Turklāt pamatlēmumā ietverti noteikumi, kas atvieglo piemērotākās krimināltiesiskās kompetences izvēli, lai izpildītu tiesību aktus par kuģu radīto piesārņojumu.

Arī citi juridiskie instrumenti rāda pievienoto vērtību, ko sagatavotības un reaģēšanas pasākumiem piešķir Kopienas mēroga sadarbība.

Komisijas 2005. gada 24. oktobrī pieņemtajā Jūras vides aizsardzības un saglabāšanas tematiskajā stratēģijā⁷ Kopienas līmenī noteikti kopēji mērķi un principi, kurus īsteno jūras reģionu mērogā. Katrā reģionā jādefinē reģionālie vides aizsardzības mērķi un jānosaka rādītāji un uzraudzības pasākumi, kas vajadzīgi, lai novērtētu, kā notiek virzība uz minēto mērķu sasniegšanu. Paredzēts tajos iestrādāt konkrētus pasākumus un mērķus attiecībā uz sagatavotību piesārņošanas gadījumiem.

Visbeidzot, 2006. gada 7. jūnijā Komisija publicēja Zaļo grāmatu „Ceļā uz turpmāko ES jūrniecības politiku: Eiropas redzējums okeāniem un jūrām”, kurā uzsvēta ar jūru saistīto nozaru mijiedarbība un savstarpējā atkarība, arī attiecībā uz sagatavotību jūras piesārņošanas gadījumiem un reaģēšanu uz tiem.

4. SAGATAVOTĪBAS UN REAĢĒŠANAS PASĀKUMU PILNVEIDOŠANA UN TURPINĀŠANA NO 2007. GADA 1. JANVĀRA

4.1. Sagatavotības uzlabošana laikposmā no 2007. gada

Kopienas politikas saskanīguma palielināšana attiecībā uz sagatavotību jūras piesārņošanas gadījumiem

Līdzšinējo pasākumu ietekme ir bijusi liela. Tā ir veicinājusi noteiktu juridisku instrumentu sagatavošanu.

Vienlaikus Komisija, apzinoties jautājuma svarīgumu, ir meklējusi iespējas turpināt un pastiprināt spēkā esošos pasākumus un ierosinājusi palielināt Eiropas Jūras drošības aģentūras nozīmi jautājumos par sagatavotību jūras piesārņošanas gadījumiem un reaģēšanu uz tiem.

Komisija atzīst vajadzību pēc lielākas saskanības Kopienas politikā šajā jomā: Kopienas sadarbības sistēmu tās pašreizējā formā vairs nepiemēros, bet piemērotā veidā turpināsies un tiks izvērsti sagatavotības pasākumi.

Eiropas Jūras drošības aģentūra plāno turpināt un izvērst sagatavotības pasākumus

Ir ievērojami pieaugusi Eiropas Jūras drošības aģentūras nozīme sagatavotībā jūras piesārņošanas gadījumiem.

Regula (EK) Nr. 1406/2002 par aģentūras izveidošanu, grozīta ar Regulu (EK) Nr. 724/2004, ir ļāvusi īstenot noteiktus sagatavotības pasākumus. Kā norādīts rīcības plānā par sagatavotību un reaģēšanu uz naftas piesārņojuma gadījumiem (sk. 2.3. punktu), saskaņā ar minēto regulu aģentūra turklāt īsteno sagatavotības pasākumus, ar kuriem nodrošina reaģēšanas darbību efektivitāti.

EMSA 2005. gadā organizēja vairākus darba seminārus par reaģēšanu uz jūras piesārņošanas gadījumiem, kā arī publicēja pētījumu par disperģētājielu izmantošanu. 2006. gadā *EMSA* turpināja iesākto, organizējot darba semināru par reaģēšanu uz ķīmisko piesārņojumu un par piesārņojuma satelītnovērošanu.

⁷ Jūras vides aizsardzības un saglabāšanas tematiskā stratēģija, COM(2005) 504, 24.10.2005.

Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par aģentūras daudzgadu finansējumu⁸ (patlaban notiek priekšlikuma apspriešana)⁹ saskaņā ar rīcības plānu norādīts, ka aģentūra turpinās atbalstīt pasākumus informēšanas, koordinēšanas, sadarbības un operatīvās palīdzības jomā.

Darba programmā 2007. gadam aģentūra norāda, ka tā arī turpmāk plāno šāda veida darba seminārus un pētījumus. Kaut arī finansēšanas veids ir cits (aģentūra izsludina konkursu vai pasākumu organizē pati, nevis izmanto daļējo finansējumu), šādu pasākumu mērķi ir ļoti līdzīgi tiem, kas izvirzīti Kopienas sadarbības sistēmā.

Citas Kopienas mēroga programmas nodrošinās konkrētu mērķu sasniegšanu

Citās Kopienas programmās, jo īpaši kohēzijas un pētniecības politikas jomā ir paredzēti konkrēti pasākumi par sagatavotību nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas gadījumiem, un šos pasākumus īsteno arī 2007. gadā un turpmāk.

Minētās programmas, visdrīzāk, izmantos tādām darbībām konkrētu Kopienas sadarbības sistēmā izvirzīto mērķu īstenošanai, kuras *EMSA* kompetencē neietilpst: sadarbība ar vietējām kompetentajām iestādēm un dabas aizsardzības organizācijām (risku novēršana un reaģēšanas pasākumi), ietekmes uz vidi novērtējumi un pludmaļu satīrīšana.

Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF), izmantojot starptautiskās sadarbības programmas *INTERREG*, patlaban piedāvā tādu sagatavotības pasākumu daļējas finansēšanas iespējas kā, piemēram, jūras satiksmes uzraudzība, piekrastes zonu aizsardzība, riska pārvaldības stratēģijas un plāni, datubāzes un modeļi. Turklāt saskaņā ar kohēzijas politikas 1. un 2. mērķi no ERAF un Kohēzijas fonda līdzekļiem var daļēji finansēt ieguldījumus ostās negadījumu riska samazināšanai, kā arī ātrās reaģēšanas aprīkojuma iegādi un atkritumu apstrādi piesārņošanas gadījumā. Visa šī daļējā finansēšana var turpināties 2007.–2013. gadā, ievērojot ERAF trīs mērķus (konverģence, reģionu konkurētspēja un nodarbinātība, teritoriālā sadarbība) un Kohēzijas fonda darbības jomas. Tomēr, piemērojot principu „piesārņotājs maksā”, reģionālā politika šajā jomā nevar aizstāt Naftas piesārņojuma radīto zaudējumu kompensācijas fondu (*FIPOL*).

Līdzīgā veidā jūras piesārņošanas novēršana ir viena no prioritātēm programmā „ilgtspējīgs sauszemes transports”, kura ietilpst 5. un 6. pētniecības pamatprogrammā.

Bez tam 6. pētniecības pamatprogrammā ir uzsākti un tiek turpināti gandrīz 17 pasākumi par jūras piesārņošanas novēršanu. Konkrēti šie pasākumi attiecas uz riska analīzes metodoloģiju, lēmumu pieņemšanas palīg līdzekļu, detektorsistēmu un izplūdušās naftas savākšanas sistēmu izstrādi. Citi pētniecības projekti ir vērsti uz satelītu izmantošanas šābrīža iespēju izpēti. Pamatpasākumu izstrāde jūras piesārņošanas novēršanas jomā turpināsies 7. pētniecības pamatprogrammā (2007–2013). Turklāt Kopīgais pētniecības centrs gatavojas sākt īstenot institucionālu pasākumu kuģošanas uzraudzībai (*MASURE*).

Turpināsies labas prakses apmaiņa Kopienas mērogā

⁸ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par daudzgadu finansējumu Eiropas Jūras drošības aģentūras veiktajiem reaģēšanas pasākumiem kuģu izraisītā piesārņojuma jomā un par Regulas (EK) Nr. 1406/2002 grozījumiem.

⁹ Šo priekšlikumu regulai Padome jau ir apstiprinājusi 2006. gada jūnijā un Eiropas Parlaments — 2006. gada septembrī.

Tā kā Kopienas sadarbības sistēmas darbība tiks pārtraukta, arī attiecīgā pārvaldības komiteja (*MCMP*) neturpinās darbu tās pašreizējā formā. Tomēr Komisija ir pārliecināta, ka šāda Kopienas foruma esība, nodrošinot apmaiņu ar labu praksi, ļauj uzlabot reaģēšanas pasākumus Eiropas mērogā.

Tāpēc Komisija turpinās vismaz reizi gadā rīkot konkrētam tematam veltītas sanāksmes, kurās tiksies par sagatavotības un reaģēšanas pasākumiem atbildīgie dalībvalstu pārstāvji. Šīs sanāksmes tikpat labi var būt veltītas informācijas un pieredzes apmaiņai pēc avārijām, un tās tiks rīkotas atbilstošā dalībnieku lokā vai arī *EMSA* satvarā.

4.2. Reaģēšana uz nejaušu jūras piesārņošanu: pasākumu pilnveidošana laikposmā no 2007. gada

Saskanīgāki reaģēšanas pasākumi Kopienas mērogā

Kopienas civilās aizsardzības mehānisms kopš 2002. gada ir Kopienas mēroga pamatinstrumenti reaģēšanai uz jūras piesārņošanas gadījumiem. Šā mehānisma efektivitāti pierāda saskaņā ar to veiktie reaģēšanas pasākumi tankkuģa *Prestige* avārijas gadījumā un pēc Libānas piekrastes piesārņošanas.

Rezolūcijā par kuģošanas drošības uzlabošanu, kuru pieņēma 2004. gada 27. aprīlī, resumējot darbu, ko paveikusi Pagaidu komiteja kuģu satiksmes drošības uzlabošanas jautājumos (*MARE*), Eiropas Parlaments uzsvēra starptautiskās sadarbības lielo nozīmi reaģēšanā uz avārijām un nepieciešamību efektīvi koordinēt veiktās darbības.

Arī 2007. gadā un turpmāk Kopienas civilās aizsardzības mehānisms būs pamatinstrumenti reaģēšanai uz jūras piesārņošanas gadījumiem. Šā mehānisma nozīme palielināsies, jo *EMSA* to izmantos, piesārņojuma novēršanas kuģus nododot palīdzību pieprasījušo dalībvalstu rīcībā.

Tāpēc Komisija ir paredzējusi nodrošināt tās darbības koordinēšanu, ko veic Uzraudzības un informācijas centrs (*MIC*) un par reaģēšanu uz jūras piesārņošanas gadījumiem atbildīgā *EMSA* struktūrvienība, lai saskanīgāk un efektīvāk reaģētu uz avārijām. Kā to pierādīja Libānas piekrastes piesārņošanas gadījums, aģentūra spēj sniegt Komisijai tehnisku palīdzību katastrofas gadījumā; aģentūras personāls, kam ir īpaša pieredze, spēj sniegt atbalstu *MIC* un/vai nelaimes skartajai dalībvalstij; aģentūra turklāt spēj palīdzēt dalībvalstīm un Komisijai, apgādājot tās ar satelītattēliem un veicot šo attēlu analīzi.

Lai atvieglotu darbības koordinēšanu, aģentūra un *MIC* ir vienojušies par darba kārtību, tostarp par abpusēju trauksmes sistēmas izveidi, *EMSA* iekļaušanu kopīgajā ārkārtas situāciju sakaru un informācijas sistēmā (*CECIS*), kas izveidota saskaņā ar civilās aizsardzības mehānismu, un *EMSA* pārstāvju iekļaušanu uz notikuma vietu nosūtīto ekspertu grupu sastāvā. Turpmāk šo darba kārtību regulāri pārskatīs un atjauninās.

Dalībvalstīm sniegtās operatīvās palīdzības pilnveidošana

Komisija vēlas pilnveidot dalībvalstīm sniegto operatīvo palīdzību, jo īpaši mobilizējot ekspertus ārkārtas situācijā un daloties ar dalībvalstīm pieredzē, kas gūta šādās situācijās.

Civilās aizsardzības mehānisms, kas dalībvalstu iestādēm saziņas iespēju nodrošina diennakts režīmā, turpinās sniegt noderīgu operatīvu palīdzību, sevišķi apmaiņā ar informāciju par

konkrētā brīža vajadzībām. Komisija vēlas uzlabot datu vākšanu avārijas gadījumā un regulāru jaunākās informācijas izplatīšanu nelaiemes skartajās valstīs.

Komisija turpinās sadarboties ar citām starptautiskajām organizācijām, kuru kompetencē ietilpst reaģēšanas pasākumi (reģionālas vienošanās un ANO aģentūras), kā tas jau notika piesārņošanas gadījumā Libānā.

Kopienas informācijas sistēmu (*CIS*) veido *EMSA* resursi. Komisija arī turpmāk pārvaldīs Kopienas informācijas sistēmu, kurai sadarbības sistēmā ir ierādīta nozīmīga vieta.

5. SECINĀJUMS

Gandrīz trīsdesmit gadus Kopienas pasākumi nejaušas vai apzinātas jūras piesārņošanas novēršanā ir aizvien vērsušies plašumā: dalībvalstu sadarbību, kurai sākotnēji bija neformāls raksturs, tagad regulē Eiropas mēroga pamatinstrumentu reaģēšanas pasākumu sekmēšanai — civilās aizsardzības mehānisms. Nesenajās katastrofās gūtā pieredze rāda, ka reaģēšanas pasākumi, kurus Eiropa veica, darbību koordinējot ar jūras piesārņošanas novēršanas jomā kompetentajām starptautiskajām organizācijām un izmantojot *EMSA* palīdzību, bija gan ātri, gan efektīvi.

Līdzšinējie jūras piesārņošanas gadījumi ir radījuši būtisku ietekmi uz vidi. ES ir jādara viss iespējamais, lai šādas katastrofas vairs neatkārtotos. Tāpēc sagatavotības pasākumi ir nepieciešami vairāk nekā jebkad. Kaut arī Kopienas sadarbības sistēmu vairs nepiemēros, Komisija plāno no 2007. gada turpināt un izvērst pasākumus cīņai pret kuģu radīto piesārņojumu. Šajā ziņā aizvien pieaugošu nozīmi iegūs Eiropas Jūras drošības aģentūra. Rezultātā no 2007. gada Kopienas pasākumi kļūs vēl efektīvāki.